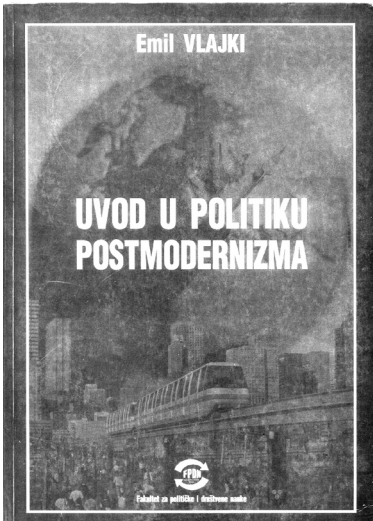

ПРИКАЗИ

*Жељко Будимир**

У ПОТРАЗИ ЗА ОСЛОНИМ ТАЧКАМА ПОЛИТИКЕ ПОСТМОДЕРНИЗМА

Емил Влајки, *Увод у политику пост-модернизма*,

Факултет за политичке и друштвене науке
Бања Лука, Бања Лука
, 2006, стр. 253.

Књига проф. др Емила Влајкија *Увод у политику постмодернизма* изишла је крајем 2006. године у издању новооснованог Факултета за политичке и друштвене науке (ФПДН) Бања Лука. Књига се појавила јер је постојала потреба да се за наставу на овом факултету напише модеран (или постмодеран) уџбеник из предмета Увод у политику. Ова књига је само један у низу научних радова овог плодносног аутора који се на луцидан начин бави цивилизацијским проблемима постмодерног доба.

Пре ње из ауторовог пера, са овом или сличном тематиком, изашло је неколико књига: *Антихуманизам*, Београд 1993; *La domination occidentale*, Quebec 1995; *Les miseres de la modernite*, Montreal 1998; *The New Totalitarian society*, Ottawa 1999; *The Demonisation of Serbs*, Ottawa 2001 (књига је преведена на српски језик, а до сада су објављена два издања под на-

* Владислав Шћепановић је доцент на Факултету примењених уметности Универзитета у Београду.

словом *Демонизација Срба*); *La societe des moutons-loups*, Paris, 2005. Најновија књига овог аутора *Увод у комуницирање постмодернизма*, ФПДН Бања Лука 2007. представља, могло би се рећи, даљу разраду и дубље понирање у теме о постмодернизму - сада само у области комуницирања.

Емил Влајки одиста је ретка појава не само у домаћим, већ и у светским размерама. По образовању је политиколог и економиста, са изразитим склоностима за филозофију (посебно филозофију историје). Он је један од водећих политиколога у *ex*-Југославији. Дипломирао је политичке науке и економију у Загребу. Потом је отишао на постдипломске студије у Париз (Сорбона), где је магистрирао и докторирао. Пре "разби-распада" социјалистичке Југославије био је професор на Факултету политичких наука у Сарајеву, али је предавао и на многим светским универзитетима - Јејлу (САД), Квебеку и Отави (Канада), Лувену (Белгија). Сада је професор на Факултету за политичке и друштвене науке у Бања Луци и на Филозофском факултету у Источном Сарајеву. У светски размерама професор

Емил Влајки познат је као оштар критичар глобализма, нео-либерализма и постмодернизма. Заједно са Ноамом Чомским сврстава се у најзначајније критичаре америчке спољне политике.

И сам назив ове његове књиге упозорава да се не ради о класичном уџбенику из Увода у политику. Прецизније речено, дело Емила Влајкија не може се сврстати у тзв. политички коректну литературу која почива на енциклопедијском моделу у којем се не може пронаћи разлика између важног и неважног, иако данас постоји права поплава литературе овог типа на домаћим универзитетима. Аутор истиче да је постмодернизам доба које чини потпуни раскид са свим другим историјским епохама. На основу тога закључује да више није могуће писати класични уџбеник из политике јер „да би се написао неки уџбеник, мора да постоји извесна парадигма, а она је у овом часу у распаду. Могу се једино писати есеји који настоје превазићи актуелни распад модернизма, уводећи нас у будуће, људскије мишљење и праксу...“.

На основу ове премисе настала је књига на 253 стране, подељена у три целине. Први

део посвећен је приказу и анализи суштинских елемената и циљева западне цивилизације. Емил Влајки истиче да је Запад цивилизација рационалности и да је то њена *differentia specifica* у односу на друге цивилизације. Трагајући на један хегелијански начин за одговором због чега је Запад постао доминантна цивилизација, аутор настоји да детаљно анализује основне специфичности Запада. То чини показујући развојни пут Запада кроз дијалектички развој самосвести током историје, тј. посматрајући тај развој као борбу двеју самосвести. Оне се једино посредством међусобне борбе могу самопотврдити, тако да једна од њих постаје господар, а друга слуга (роб). Аутор посебно истиче да саморазвојни пут самосвести и њена коначна слобода немају никакве везе са хуманизмом - самосвест (идеја) се само служи људима док не дође до своје слободе.

Кроз ову призму саморазвитка самосвести Емил Влајки посматра и тезу о "крају историје" Френсиса Фукујаме. Наиме, Сједињене Америчке Државе сматрају и понашају се у складу са постулатом да је њихов систем (свет) савршен. Једино што

преостаје јесте да би га требало исправно примењивати. Сходно томе, природно следи да смо дошли до краја историје. Емил Влајки сматра да ако је финални циљ самосвести бесмртност (слобода), тада самосвест руши све постављене планове-парадигме. Дакле, ова садашња неолиберална парадигма Сједињених Америчких Држава условиће неку нову парадигму која ће је срушити. На овај начин Влајки предвиђа "крај америчког краја историје".

Други део књиге *Увод у политику постмодернизма* Емила Влајкија односи се на биолошке, историјске, религијске и (нео)либералне услове политичке делатности. На почетку овог дела аутор настоји да позивајући у помоћ социо-биолошке теорије објасни понашање човека, указујући на биолошке корене многих људских поступања. После социо-биолошког приступа, аутор кроз психоанализу посматра човекову вољу и нагон за моћ. Имати власт, сматра Влајки, значи имати монопол (контролу) над нечим што нам омогућава да имамо слободно нагонско испољавање. Сваки други начин бивствовања једнак је потискивању, траумама, тескоби...

Посебно је значајан ауторов увид у религијске основе нео-либералног тоталитаризма, указујући на снажан утицај пуританског духа на америчко друштво, а самим тим и на америчку спољну политику. Протестантски фундаментализам, сматра Емил Влајки, у многим својим аспектима није различит од исламског. Као једну од најважнији ствари за америчко друштво он истиче снажну прожетост Америке калвинистичко-пуританским духом. Тај дух снажно је утицао на амерички начин посматрања себе и осталих цивилизација.

У трећем, последњем делу књиге аутор покушава да појмовно-катогаоријално одреди феномен политике на основу предходно изнесених поставки. Посебно истичући зависност политике од економије и свесно избегавање већине тзв. коректних дефиниција политике да укажу на ту чињеницу, Влајки, у првом реду, политику сажето дефинише као "сервис економије".

Сам крај књиге посвећен је глобалној политици постмодернизма. Аутор нас упозорава да је нео-либерална глобализација постала не само утицајна, него и одлучујућа нормативна и политичка

снага у светској заједници. Према Влајкију, глобализација је нео-либерализација света на доминантно амерички начин.

Закључак своје књиге Емил Влајки поставља кроз питање-дискусију: пропаст или процват Запада? Индикативно је његово упозорење да уколико нео-либерализам победи "да ће сви који припадају сфери западне цивилизације у следећих неколико векова, на разне начине и са различитим интензитетом, бити понижени, престрашени, сервилни и међусобно малигно супротстављени". Ова не тако оптимистична прогноза требало би да нас раздрма и отвори очи за оно што нам према виђењима овог научника предстоји.

После читања *Увода у политику постмодернизма* аутора Емила Влајкија стиче се утисак да је феномен политике сагледан из сасвим другачијег угла, посебно политике који се јавља у епохи постмодернизма. Ово је свакако револуционаран приступ писању књиге која ће се користити као уџбеничка литература, јер она својом неконвенционалношћу (у позитивном смислу) побуђује студенте на активније размишљање о постављеним проблемима.

У тзв. класичним уџбеницима из Увода у политику од студента се очекује да, слично компјутеру, само пасивно и неинвентивно меморише обиље предочених података, без промишљања и икаквих вредносних судова. Стога ова књига заслужује високу оцену и сигурно спада у најважнија дела написана о постмодернизму и нео-либерализму. Она ће потпуно испунити очекивања свих оних који са забринутошћу промишљају механизме функционисања данашњег и будућег света.

Петар Матић

Семјуел Хантингтон

„Мртве душе – денационализација америчке елите“

Чланак „Dead Souls – The Denationalization of American Elite“ *објављен у часопису Национал интерес, пролеће 2004, број 7, стр. 5-18, број чланка 12738436*

Прошло је четрнаест година од објављивања чувеног есеја *Сукоб цивилизација*, који је подстакао бројне научне и теоријске расправе о глобалним друштвеним проме-

нама у постхладноратовском раздобљу. Овим радом Хантингтон је доспео у жижу не само америчке, него и шире светске јавности. Колико се његова теза о постојању тешко премостивог културног и цивилизацијског јаза међу народима и државама показала исправном, насупроте уфоријичним виђењима о наступајућем поретку општег мира, универзалним либерално-демократским вредностима и „крају историје“, сведоче догађаји, нарочито у периоду уочи и након терористичких напада на Њу Јорк и Вашингтон.

О значају националног идентитета и осећања припадности заједници, чак и у једном тако високо либералном друштву, као што је америчко, овај угледни корифеј савременог интелектуалног дискурса о цивилизацијским поделама, говори у свом истраживању, са веома звучним називом „Мртве душе – денационализација америчке елите“. На самом почетку текста аутор свој став крајње сликовито илуструје речима Волтера Скота „Да ли постоји човек, чија је душа толико мртва, који никада није помислио, ово је моја, земља мог порекла?“. Хантингтонов одговор на ово питање